

eveniment _____

START pentru 2019: România la Președinția Consiliului UE

sursă foto: www.mae.ro

În data de 24 octombrie 2016, a avut loc conferința de lansare a dezbaterilor publice privind prioritățile României în cadrul Președinției Consiliului Uniunii Europene. Evenimentul „START pentru 2019: România la Președinția Consiliului UE” a urmărit deschiderea discuțiilor oficiale privind momentul 2019, când România va prelua, timp de 6 luni, Președinția uneia dintre principalele instituții ale Uniunii Europene.

Preluarea Președinției Consiliului Uniunii Europene va însemna că, în primul semestru al anului 2019, România va fi țara responsabilă pentru asigurarea leadership-ului politic al Consiliului, conducerea negocierilor și gestionarea agendei de lucru (sunt estimate a avea loc între 2500 și 3000 de reuniuni), precum și facilitarea compromisului politic atât între statele membre, cât și între Consiliul UE și Parlamentul European ... **pag 2**

în acest număr _____

- 4 *Romanian Journal of European Affairs - Ediția de iarnă 2016*
- 5 *GLOBSEC Tatra Summit*
- 7 *Despre respectarea drepturilor omului în Islanda*
- 8 *România și aderarea la zona Euro*
- 9 *„Mai multă Europă în Uniune”, partea a doua; „Uniunea noastră incompletă”*
- 11 *Strategia Globală: O viziune comună și acțiuni concertate pentru o Uniune Europeană mai puternică*
- 13 *Evenimente în lumea traducerilor*
- 13 *Necesitatea respectării cerințelor unui proces echitabil în cadrul unei proceduri disciplinare*
- 16 *Fila de terminologie*

Reconstruirea UE. Perspective germane și românești

Doamna **Gabriela Drăgan**, Director General al Institutului European din România, a participat la cea de-a patra ediție a Forumului româno-german (13-14 octombrie 2016). Această ediție a forumului, cu tema „Reconstruirea UE. Perspective germane și românești”, a fost organizată de Fundația Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), în cooperare cu Institutul german pentru politică internațională și de securitate (SWP), Institutul European din România - European Institute of Romania, cu sprijinul MAE german și al ambasadei României în Germania.

În discursul domniei sale, dna Drăgan a pus accentul pe contextul general destul de sensibil, complicat și tensionat, agravat de criza refugiaților și de Brexit, caracterizat printr-o scădere a coeziunii între liderii politici ai UE. În acest nou cadru, în care provocările și îngrijorările sunt reale și justificate, dezbaterile trebuie să se concentreze asupra menținerii unei coeziuni politice la nivel intern într-o Uniune tot mai divizată.

Totodată, discuțiile au reiterat speranța ca acțiunile de cooperare bilaterală dintre România și Germania să sporească și să sprijine, o mai bună, mai transparentă și mai onestă comunicare către cetățeni, în scopul evitării escaladării tendințelor populiste și eurosceptice la nivel european.

... Cu referire la conferința de lansare din 24 octombrie, sesiunea de intervenții a fost deschisă de dl. **Dacian Cioloș**, Prim-ministrul României, care a afirmat că „preluarea președinției Consiliului UE va reprezenta **un examen de maturitate** pentru țara noastră, la 12 ani de la aderarea la Uniune și este important ca toți românii să înțeleagă semnificația acestui moment”. De asemenea, este de avut în vedere faptul că România își va asuma cu precădere, în acest context, rolul unui *honest broker* ceea ce va însemna că țara noastră nu va conduce efectiv Uniunea Europeană, ci va prezida lucrările Consiliului UE.

În continuarea celor menționate, a luat cuvântul dna. **Anca Boagiu**, Președintele Comisiei pentru Afaceri Europene din Senatul României, care a subliniat faptul că **Parlamentul joacă un rol foarte important în toate etapele preluării președinției**, iar la Senat au început deja pregătirile în acest sens (întâlniri programate cu alte state care au deținut Președinția). Mai mult decât atât, a specificat că în acest exercițiu de leadership va trebui să dăm dovadă de luciditate pentru a prioritiza temele și a fi în măsură să reprezentăm interesele tuturor statelor membre. Nu în ultimul rând, este de precizat faptul că România are multe avantaje competitive încă insuficient fructificate, iar acum avem ocazia de a schimba această stare de fapt.

”Eurosepticismul, criza migrației, fenomenul terorist, războiul cibernetic sau menținerea unor poli de instabilitate în vecinătatea Uniunii Europene au potențialul de a fi la fel de actuale în 2019 cum sunt și astăzi” a precizat ulterior dna. **Ana Birchall**, Președintele Comisiei pentru Afaceri Europene din Camera Deputaților, referindu-se la **contextul complex și imprevizibil ce se anunță pentru 2019**. Privitor la prioritățile președinției Consiliului UE, dna. Birchall a afirmat că acestea sunt legate de problemele majore ale momentului: elementele de reformă, reenergizarea proiectului european post-Brexit, reconstrucția leadership-ului european și apropierea deciziei de cetățeni.

Dl. **Leonard Orban**, Consilier prezidențial pentru afaceri europene, a continuat seria intervențiilor, precizând că preluarea de către România a președinției Consiliului Uniunii Europene va fi **o ocazie de împlinire a administrației românești**, în condițiile în care numărul angajaților din instituțiile din țară care au expertiză în problematicile europene a scăzut semnificativ. Același lucru este valabil și în ceea ce privește clasa politică dat fiind că „există un număr limitat de politicieni care știu foarte bine ce înseamnă afacerile europene, ce se discută la Bruxelles, care e rezultatul și care sunt efectele deciziilor luate la nivelul instituțiilor europene”.

Ministrul Afacerilor Externe, dl. **Lazăr Comănescu**, a amintit că date fiind alegerile europarlamentare de la jumătatea anului 2019, vom avea practic doar patru luni la dispoziție pentru a asigura președinția semestrială a UE. Este foarte important ca **România să urmărească obiective a căror realizare să se traducă printr-o consolidare a proiectului european** în ansamblul său, atât în ceea ce privește consolidarea rolului global al UE, cât și printr-o atenție sporită acordată Politicii Europene de Vecinătate. Nu în ultimul rând, avem în vedere faptul că în 2019 statul român va fi invitat de onoare la Festivalul Internațional Europalia (de la Bruxelles), unde timp de 4 luni va putea promova patrimoniul cultural, tradițiile, potențialul creator și industriile culturale din România.

De asemenea, dl. **Cristian Bădescu**, Coordonatorul Unității pentru pregătirea Președinției din cadrul Cancelariei Primului Ministru, a afirmat că momentul 2019 comportă două dimensiuni:

- a) Bruxelles - unde vor fi prezidate consiliile ministeriale și ale Comitetului Reprezentanților Permanenți și peste 150 de grupuri de lucru; în acest context, experții români vor trebui să înțeleagă și să identifice formule de compromis, iar apoi să se prezinte cu poziția respectivă în Parlamentul European;
- b) România (București) - unde miniștrii se vor întâlni în reuniuni informale pe anumite tematici (aici e de văzut ceea ce România se gândește să pună pe masa dezbaterilor, teme de interes pentru noi și Europa);

Partea a doua a evenimentului a fost concentrată pe oportunitățile și provocările ce derivă din deținerea președinției, respectiv prioritățile pe care România ar trebui să le aibă în vedere pentru a asigura o coordonare de succes. În acest sens, au luat cuvântul reprezentanți ai instituțiilor naționale alături de persoane implicate în societatea civilă și în mediul academic.

Institutul European din România a fost reprezentat de către dna **Gabriela Drăgan**, director general, care a subliniat trei direcții pe care România le-ar putea avea în vedere în conturarea Președinției: Europa Creativă (industriile creative pot fi corelate cu o reindustrializare a țării), Europa Verde, corelată cu dezvoltarea rurală, o Europă mai Tânără, corelată cu problema demografică a UE.

Principalele idei ce s-au desprins din cele două paneluri au fost:

Dosarul Migrației	<ul style="list-style-type: none"> - criza profundă va necesita o implicare sporită a instituțiilor europene; - viitorul Guvern al României va trebui să se pregătească intens pentru a încerca să se poziționeze ca un generator de soluții, atât în ceea ce privește revizuirea legislației Dublin, cât și a întregului pachet legislativ aflat în vigoare;
Comunicarea cu cetățenii	<ul style="list-style-type: none"> - este crucial ca România să găsească un mod eficient de a transmite un mesaj unitar și ușor de înțeles către cetățeni - <i>ne dorim ca UE să rămână solidă</i>; - se observă un val de naționalism/euroscpticism care a cuprins mai multe părți din Uniune, iar instituțiile naționale/europene ar trebui să reacționeze în fața acestui curent și să se asigure că cetățeanul nu pierde legătura cu instituțiile Uniunii Europene; - Comisia Europeană are o problemă în a comunica direct cu cetățeanul de rând; - proiectul european care funcționează de zeci de ani întâmpină multe dificultăți și în fața unor provocări mai mari se poate destrăma;
Contribuția mediului academic în pregătirea Președinției	<ul style="list-style-type: none"> - este mare nevoie să fie pregătită corespunzător resursa umană pentru toate întâlnirile care vor avea loc pe perioada Președinției; școala românească poate să contribuie foarte bine la formarea specialiștilor de care va fi nevoie pentru organizarea reuniunilor aferente;
Contribuția mediului ONG în pregătirea Președinției	<ul style="list-style-type: none"> - platformă de sprijin pentru promovarea Președinției - http://ro2019.ga/ - ce își propune să asigure trei linii principale de acțiune: identificarea și sprijinirea priorităților Președinției române; crearea de capacități pentru România; promovarea generală a imaginii României în Europa; - prioritățile avute în vedere pentru Președinție sunt: democrație și statul de drept; Marea Neagră (din perspectiva Forumului ONG-urilor la Marea Neagră, organizat anual); Balcanii de Vest (procesul de extindere) și antreprenoriatul social;
Politica Europeană de Vecinătate și Politica de Extindere	<ul style="list-style-type: none"> - România are interese specifice în aceste domenii și este important să le afirme inclusiv pe perioada Președinției;
Principiile pe care s-ar putea baza Președinția	<ol style="list-style-type: none"> 1. Leadership - România să fie un lider pe un subiect cheie (IT&C - unde există un potențial de piață ridicat; domeniul justiției, unde s-a creat un nivel de expertiză redevabil în ultimii ani; Strategia Dunării) 2. Inovație - cu ce anume putem contribui pe remodelarea politicii de coeziune sau al patrulea pachet de energie? 3. Capacități - cât de bine pregătim resursa umană astfel încât să evităm potențiale gafe în acest exercițiu?
Schimbările climatice	<ul style="list-style-type: none"> - modelele economice actuale au nevoie de o actualizare și e nevoie să fie transformat cadrul general în care vom evolua în următorii ani; - în UE, există deja politici pentru tranziția către o economie verde (dar este nevoie să venim, de exemplu, cu alte metode de a face agricultură); așadar, una dintre priorități ar trebui să fie pe subiectul dezvoltării durabile.
Viitorul Cadru Financiar Multianual	<ul style="list-style-type: none"> - dat fiind că vor exista modificări privind politica de coeziune, România va trebui să militeze și mai mult pentru o Europă cu o singură viteză.

Institutul European din România este implicat activ în campania de dezbateri publice destinate identificării viitoarelor priorități pentru Președinția română a Consiliului UE, organizând o serie de evenimente tematice cu participare deschisă până în luna iunie 2017.

Eliza Vaș
Biroul Studii și Analize

Romanian Journal of European Affairs – Ediția de iarnă 2016

În ediția de iarnă a publicației Romanian Journal of European Affairs, autorii articolelor aduc în atenția cititorilor subiecte diverse, precum: lecțiile uitate ale reunificării Germaniei și modurile în care acestea ar putea relansa proiectul Uniunii Europene; politica UE legată de migrația externă; caracterul relațiilor comerciale UE - Asia Pacific; analiza comparativă a participării Austriei și Ungariei în Programele-cadru ale UE pentru cercetare și dezvoltare tehnologică; politica UE în materie de schimbări climatice și așteptările privind Acordul încheiat la Paris; modul în care mass media percepe Uniunea Europeană în Kazahstan.

Florin Bonciu, profesor universitar doctor la Universitatea Româno-Americană și cercetător științific principal în cadrul Institutului de Economie Mondială din București, face în articolul său o paralelă între încercarea Uniunii Europene de a sprijini statele membre și regiunile acestora în efortul de reducere a decalajelor de dezvoltare și procesul de reunificare a Germaniei post-1990, proces care s-a bucurat de succes printr-o combinație de obiective clare, fonduri foarte consistente și aplicarea riguroasă a unor planuri bine definite. Pornind de la această paralelă, autorul propune un posibil plan de relansare a proiectului UE care ia în considerare strategiile economice deja existente (cum ar fi cele referitoare la infrastructura de transport), costul redus al banilor caracteristic situației internaționale actuale, precum și obiectivul de a se asigura o creștere economică sănătoasă și un număr suficient de locuri de muncă, în special pentru tânără generație.

Fulvio Attinà, profesor de științe politice și relații internaționale la Universitatea din Catania, studiază în materialul prezentat reacția instituțiilor și liderilor UE la fluxul de migranți ilegali în intervalul 2011 - 2016. După o scurtă prezentare a cauzelor migrației actuale la nivel mondial și local, autorul se axează pe tendința de percepere a migranților, de către cetățeni, ca fiind o amenințare, precum și pe politicile Uniunii Europene în materie de control la frontieră și de imigrație. Autorul prezintă și o analiză a unor scenarii de gestionare la nivel european a crizei migrației actuale. Analiza arată că reacția liderilor UE la criza migrației nu a fost tocmai oportună și acceptabilă pentru toată lumea, uneori nu a fost nici măcar definită cu claritate, ceea ce a afectat negativ credibilitatea acestora în fața cetățenilor.

Beatriz Pérez de las Heras, profesor de drept european la Universitatea din Deusto, Spania, analizează în articolul său tendințele principale actuale ale politicii comerciale a UE și impactul acestora asupra regiunii Asia-Pacific. Autoarea se axează pe accentul pus de UE în prezent pe negocierea unor acorduri bilaterale de liber schimb cu statele din regiunea Asia-Pacific, pe fondul apariției, în rândul acestor state, a unor inițiative comerciale importante și concurente. Autoarea subliniază necesitatea unui dialog mai flexibil cu aceste state, precum și a unei politici comune a UE în regiune, având în vedere agendele comerciale uneori divergente ale statelor membre ale UE.

Ágota Dávid, doctorand la Universitatea Catolică Pázmány Péter (Școala Doctorală de Teorie Politică), face o analiză comparativă a participării Austriei și Ungariei în programele-cadru ale Uniunii Europene pentru cercetare și dezvoltare tehnologică. Articolul prezintă un rezumat al istoriei programelor-cadru, o analiză statistică privind participarea, ratele de succes și

contribuțiile financiare în propunerile reținute, precum și diferența dintre ratele de succes, care poate fi pusă pe seama unor factori precum: fondurile publice și private alocate cercetării și dezvoltării, numărul de cercetători, programele guvernamentale de sprijin sau implicarea întreprinderilor mici și mijlocii inovatoare.

Echipa de autori condusă de **Wadim Strielkowski**, cercetător asociat la Cambridge Judge Business School - Universitatea din Cambridge, propune un articol colectiv axat pe evaluarea reglementărilor UE privind schimbările climatice și politicile pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, precum și pe definirea poziției UE față de dezvoltarea durabilă. Autorii analizează în special reglementările și rezultatele aferente „Acordului de la Paris”, care stabilește o direcție rezonabilă de urmat în politica UE în materie de climă. Autorii subliniază importanța reglementărilor pentru actualele state membre ale UE, precum și pentru țările care doresc să devină membre UE. Protejarea climei, reducerea emisiilor și orientarea către surse de energie regenerabilă constituie reglementări foarte importante care trebuie avute în vedere.

Grupul condus de **Bakyt Ospanova**, din cadrul Universității Naționale Eurasiatice *L.N. Gumilyov*, Kazahstan, examinează în articolul propus modul în care Uniunea Europeană este percepută de mass media în Kazahstan, făcând analiza conținutului canalelor mediatiche importante. Lucrarea examinează știri și articole prezentate de principalele patru ziare naționale din Kazahstan. Cercetarea arată că, în general, mass media percepe pozitiv UE, majoritatea publicațiilor punând accentul pe rolul pozitiv jucat de UE în regiune și în Kazahstan. De asemenea, lansarea de către UE a strategiei pentru Asia Centrală a dus la mai multe reportaje mediatiche și astfel la o mai mare recunoaștere publică a eforturilor UE în Kazahstan. Cu toate acestea, analizele de discurs din publicațiile respective, semnate de reprezentanți de elită din Uniune și din Kazahstan arată diferențe considerabile în prezentarea Uniunii Europene și a angajamentului acesteia în Asia Centrală, și în special în Kazahstan.

Articolele sunt disponibile integral la <http://rjea.ier.ro>.

Cititorii sunt invitați să acceseze și pagina Facebook a RJE: <https://www.facebook.com/romanian.journal.of.european.affairs/>.

Oana Mocanu
Biroul Studii și Analize

GLOBSEC Tatra Summit, 27 – 30 octombrie 2016¹

GLOBSEC
TATRA SUMMIT
SHAPING THE FUTURE OF EUROPE

În perioada 27 - 30 octombrie 2016, Comisari europeni, zeci de miniștri și oficiali UE, sute de analiști și membrii ai corpului academic s-au reunit la Bratislava pentru a reflecta la probleme europene curente și a găsi soluții în cadrul GLOBSEC Tatra Summit 2016.

Printre vorbitori s-au numărat Ministrul de finanțe german Wolfgang Schäuble, Comisarul European pentru afaceri economice și financiare Pierre Moscovici, Comisarul european pentru buget Kristalina Georgieva, economistul Arthur Laffer, Președintele Google Europe Matt Brittin și mulți alții.

Peste 1 300 de reprezentanți din sectorul public, privat și non-profit din peste 50 țări au discutat teme precum²:

1) Soluții europene pentru provocările curente - Criza financiară, criza migrației, criza încrederii cetățenilor UE în proiectul comun au fost teme dezbătute de către importanți oficiali europeni în vederea depășirii acestora, a restaurării legăturilor dintre statele membre UE și astfel a întăririi viitorului proiectului european.

2) Criza migrației - În etapele sale de început, criza migrației a divizat țările europene în ceea ce privește atitudinile lor față de acceptarea migranților. Unele țări au construit garduri în timp ce altele i-au primit cu bunăvoință. Acum se pare că toate țările europene converg înspre o oarecare deziluzie cu privire la politica granițelor deschise, dar sunt divizate când vine vorba despre împărțirea poverii și viitorul spațiului Schengen și a politicii de azil ca atare. Astfel teme precum securizarea granițelor UE, dezirabilitatea unui sistem de cote, viitorul sistemului Schengen și al politicii privind azilul au fost dezbătute.

3) Uniunea Economică și Monetară - Crearea Uniunii Economice și Monetare este unul dintre cele mai ambițioase obiective ale procesului de integrare europeană. Recent, devine din ce în ce mai vizibilă o linie de demarcație între țările din „afara” și din „interiorul” Zonei euro. Decidenți de vârf din UEM au făcut schimb de opinii cu privire la viitorul UEM și cum să identificăm un drum comun către stabilitatea sa.

4) Uniunea Energiei - În timp ce implementarea proiectului Uniunii Energiei a început deja, cele mai anticipate rezultate nu au sosit încă. Securitatea energetică a fost cel mai important și mai provocator aspect al politicii energetice europene timp de ani, ajungând într-un blocaj de dependență și incertitudine. A fost astfel furnizată o platformă pentru a discuta subiectele diversificării, obiectivele de politică externă versus securitatea energetică și proiectele de infrastructuri majore de tranzit.

5) Relațiile transatlantice - Alegerile prezidențiale din SUA ar putea schimba relațiile transatlantice pentru anii care vin. Care va fi viitorul cooperării de securitate transatlantice, al TTIP sau relaționarea cu fluxul migratoriu?

6) Piața Unică Digitală - Unul dintre eforturile cheie în scopul de a spori competitivitatea economică a UE în secolul 21 este crearea Pieței Unice Digitale. Aspecte precum îndepărtarea obstacolelor în comerțul electronic transfrontalier, geoblocare, compatibilitatea cadrelor legate de TVA, cibersecuritate și protecția datelor au fost de asemenea acoperite³.

Discursul anual asupra Europei de la GLOBSEC Tatra Summit: „UE la răscruce”

Momentul culminant al Forumului a fost ceremonia Premiului European GLOBSEC care a fost înmănat dnlui Schäuble pentru contribuția sa la o Europă integrată. În discursul său asupra Europei, „Europa la răscruce” dnl Schäuble a subliniat provocările principale pe care Uniunea va trebui să le înfrunte în perioada următoare:

1) Migrația

„Trebuie să ne asigurăm că granițele noastre externe sunt protejate și să urmărim acordul nostru cu Turcia, cu acorduri de repatriere corespunzătoare cu alte țări.

Noi trebuie să fim cei care decid cine poate veni în UE, iar nu grupările criminale care se ocupă de traficul de persoane. Și trebuie să găsim o cale corectă și acceptabilă din punct de vedere politic de distribuire a refugiaților”.

¹ Prezentul articol se bazează pe informații disponibile public pe site-ul Forumului și respectă regula Chatham House: „Atunci când o reuniune, sau o parte a ei, este ținută sub Regula Chatham House, participanții sunt liberi să folosească informația primită, dar nici identitatea nici afilierea vorbitorului (vorbitorilor), nici acea a oricărui alt participant, nu pot fi dezvăluite.”

² *Politicians and Scholars Introduced Practical Solutions to Prevent Terrorism*, disponibil online la <http://www.tatrasummit.org/tatrasummit2016/news/politicians-and-scholars-introduced-practical-solutions-to-prevent-terrorism>. Accesat ultima dată pe 14 noiembrie 2016.

³ *About Globsec Tatra Summit*, disponibil online la adresa <http://tatrasummit.org/tatrasummit2016/about-tatra-summit>. Accesat ultima dată pe 14 noiembrie 2016

2) Afaceri externe

„Trebuie să facem mai mult pentru a stabili regiunile învecinate, inclusiv Ucraina.

Trebuie să dezvoltăm condițiile investiționale și să îmbunătățim șansele oamenilor din aceste regiuni cu probleme.

Dacă nu vom face aceasta, oamenii care fug înspre UE pentru a scăpa de foamete, război, violență și sărăcie vor continua să vină .

De aceea discutăm în prezent despre un Fond European pentru Dezvoltare Durabilă, care să creeze premisele pentru investiție în aceste regiuni și să combatem cauzele migrației prin îmbunătățirea perspectivelor locale”.

GLOBSEC Tatra Summit 2016

sursă foto: <http://www.tatrasummit.org/tatrasummit2016/photo-gallery>

3) Securitate

„Europa nu își mai poate permite structuri militare fragmentate. Trebuie să ne întărim cooperarea aici.

Trebuie să împărțim forțele militare împreună cu propriile structuri de comandă.

Și trebuie ca în mod urgent să ne îmbunătățim colaborarea dintre serviciile noastre de intelligence pentru a combate amenințarea teroristă”.

4) Competitivitate

„Avem foarte mult potențial neutilizat în UE, cum ar fi o veritabilă uniune digitală, sau o uniune energetică propriu-zisă.

Trebuie să fim mai inteligenți atunci când vine vorba de investițiile noastre, astfel încât construim Fondul European de Investiții Strategice.

În bugetul UE, trebuie să mergem de la modele de cheltuire dependente de cale și să folosim banii într-o manieră vizionară, pentru a ajuta la implementarea priorităților politice agreate în cadrul Semestrului European.

Avem nevoie urgentă de reforme structurale în UE. Din nefericire, mulți ar prefera amânarea acestor decizii. Dar întârzierea azi înseamnă doar mai multă durere mâine. De aceea este esențial să respectăm regulile agreate de comun acord în zona euro”.

5) Ocuparea forței de muncă și educație

„Situția cu șomajul tinerilor în cadrul UE este frustrantă.

Multe companii caută în mod activ oameni să îi formeze. Și mulți tineri sunt foarte interesați de formare la locul de muncă.

Trebuie să aducem aceste două părți mai aproape, poate cu o inițiativă comună europeană”.

6) Euro

„Am făcut deja mult pentru a stabili euro. Acum trebuie să ne continuăm munca pentru a minimiza riscurile în sectorul bancar și să înaintăm cu uniunea piețelor de capital.

*Dar, mai presus de orice, trebuie să ne asigurăm că respectăm regulile fiscale agreate de toți. Regulile sunt aici pentru a asigura stabilitatea zonei euro”.*⁴

Inițiativa GLOBSEC de Reformă a Intelligence (GIRI)

Pentru prima dată GLOBSEC și-a dezvoltat propria inițiativă originală, coordonată de **Michael Chertoff**, fostul conducător al Homeland Security din SUA, care se adresează unei probleme foarte actuale în Europa, și anume terorismul. GIRI oferă 4 soluții practice de jos în sus care urmăresc să combată atacurile teroriste înainte ca ele să aibă loc prin reformarea sistemului european de intelligence în același timp cu cooperarea cu cele mai bune autorități din spațiul transatlantic.

„1. Stabilirea unui Hub Contraterorist Transatlantic de bază permanent în scopul de a furniza un spațiu sigur pentru conectarea centrelor naționale existente de contraterorism cu un grad ridicat de încredere reciprocă. Succesul său va încuraja statele mai puțin capabile sau doritoare să își îmbunătățească serviciile pentru a putea adera.

2. Stabilirea unor Grupuri de lucru operaționale bazate pe cazuri, proiectate să reacționeze ad hoc la provocări emergente ale contraterorismului. Acestea vor promova executarea în comun a unor operațiuni bazate pe intelligence și o mai bună partajare a datelor și informațiilor personale.

⁴ GLOBSEC Tatra Summit Annual Speech on Europe. Keynote Speech by Dr. Wolfgang Schäuble, German Federal Minister of Finance “EU at a crossroads” at the GLOBSEC Tatra Summit on 28 October 2016, disponibil online la adresa <http://tatrasummit.org/tatrasummit2016/news/1111> Accesat ultima dată pe 14 noiembrie 2016.

3. Introducerea unei singure interfețe de căutare pentru a permite schimbul de informații în timp real. Așa numită interfață unică de căutare "identificare - nicio identificare" ar permite fiecărei națiuni să își păstreze datele, dar căutări criptate ar permite identificarea informației sau a modelelor pentru urmărire.

4. Lansarea unui Centru transatlantic de Excelență în Contraterorism pentru a permite standardizarea și exercițiile în comun. Acesta va crea un pod foarte necesar între profesioniștii din domeniul intelligence și cel al aplicării legii."

„Revizuirea Politicii Europene de Vecinătate un An după - provocări la Est”

Institutul European din România a fost reprezentat la acest Forum de **Mihai Sebe**, expert în cadrul Biroului Studii și Analize, care a participat în calitate de intervenient la atelierul de experți dedicat Parteneriatului Estic al UE intitulat „Revizuirea Politicii Europene de Vecinătate un An după - provocări la Est”, în cadrul GLOBSEC Tatra Summit 2016.

Masa rotundă a experților a discutat în detaliu ceea ce a fost realizat în țările Parteneriatului Estic în cadrul procesului de revizie. Panelul a luat notă de tot ceea ce a fost deja implementat, de deficiențele și oportunitățile sale, care ar trebui introduse în Parteneriatul Estic pentru a-l face mai realist, mai clar și mai accesibil și în același timp mai capabil de a se adresa provocărilor pe care țările din Parteneriatului Estic le înfruntă astăzi.

Obiectivul panelului a fost să inițieze discuția cu privire la Revizuirea PEV în contextul Parteneriatului Estic în zone evidențiate în cadrul Summit-ului de la Riga Uniunea Europeană - Parteneriatul Estic (Mai 2015) înainte de viitorul Summit Uniunea Europeană - Parteneriatul Estic care urmează a avea loc în 2017 sub egida Președinției estoniene a Consiliului Uniunii Europene. A urmărit o angajare mai puternică a societății civile și a experților în formularea de recomandări pentru revigorarea Parteneriatului Estic și în același timp pentru a spori sentimentul de proprietate asupra țărilor din Parteneriatul Estic.

Panelul a abordat de asemenea tema întăririi legăturilor dintre Uniunea Europeană și statele Parteneriatului Estic, unde, pe de-o parte, UE pare să-și îmblânzească abordarea (problematice drepturilor omului) și oferirea de sprijin financiar, în timp ce, de cealaltă parte, înfruntă problematica evaziunii în ceea ce privește taxele asociate bunurilor și serviciilor transportate din Est spre Vest în special prin canale ilicite.

Pentru mai multe detalii vă invităm să vizitați www.tatrasummit.org.

Mihai Sebe
Biroul Studii și Analize

Despre respectarea drepturilor omului în Islanda

Vizita de studiu în cadrul proiectului *Good practices exchange study visit in Iceland in the field of democracy development*

Institutul European din România (IER), în parteneriat cu Asociația Institutul pentru Democrație Participativă Euro Qvorum și cu The Icelandic Human Rights Centre (ICEHR)¹ au colaborat în proiectul *Good practices exchange study visit in Iceland in the field of democracy development*. Acesta este implementat prin Fondul Bilateral Național (Ministerul Fondurilor Europene) din cadrul Granturilor SEE și Norvegiene².

Obiectivul general al proiectului este diseminarea bunelor practici în domeniul dezvoltării democrației, a unei guvernări și a drepturilor omului în rândul partenerilor implicați în proiect. În acest context, în perioada 17 - 19 octombrie 2016 a avut loc vizita de studiu în Islanda a reprezentanților celor doi parteneri din România, IER și Qvorum.

Schimbul de experiență și de bune practici cu partenerul din Islanda, ICEHR, în ceea ce privește tematica proiectului a oferit celor doi parteneri din România resurse suficiente pentru a înțelege perspectiva islandeză cu privire la

drepturile omului, democrație și buna guvernare. Inițiativele partenerului islandez în ceea ce privește educația timpurie în școală în domeniul drepturilor omului sunt un exemplu de urmat și de aplicat. În orice stat democratic, promovarea și susținerea democrației, a unei guvernării, a drepturilor omului și înțelegerea lor de la o vârstă cât mai fragedă, duce pe termen lung la formarea unei legături între indivizi și societate, reprezentată de organizații și instituții. Și din acest punct de vedere, Islanda este un exemplu de urmat.

ICEHR monitorizează foarte atent schimbările care pot apărea în societate pe teme/probleme actuale. Astfel, pe fondul nemulțumirii în rândul societății civile cu privire la posibila creștere a numărului imigranților, ICEHR a inițiat o campanie națională de informare și formare în rândul ziaristilor cu privire la discursul de instigare la ură - „hate speech”. În ceea ce privește numărul imigranților din Islanda, la 25 octombrie 2016 erau 11.988 cetățeni din Polonia, 1.612 cetățeni din Lituania și 1.526 cetățeni din Thailanda³.

¹ Mai multe informații despre activitatea Icelandic Human Rights Centre (ICEHR): <http://www.humanrights.is/en>

² Mai multe informații pot fi găsite pe site-ul Ministerului Fondurilor Europene, <http://www.eeagrants.ro/acasa>

³ Mai multe informații se găsesc pe Statistics Island: <http://www.statice.is/publications/news-archive/population/immigrants-and-persons-with-foreign-background-2016/>

Partenerul islandez a subliniat în cadrul discuțiilor cu reprezentanții celor două organizații/instituții din România importanța pe care societatea o acordă libertății de exprimare și libertății religioase. Toate derapajele de la respectarea acestor drepturi sunt contracarate cu măsuri imediate, astfel ca un incident izolat să nu devină o problemă serioasă pentru societatea islandeză.

Am aflat în cursul discuțiilor că Islanda a reușit, după un parcurs îndelungat de măsuri active și de sprijin, să promoveze egalitatea dintre bărbați și femei în ocuparea funcțiilor publice, de exemplu 42% din cei 63 membri ai parlamentului sunt femei, 40% din membrii guvernului sunt femei.

La final am dori să menționăm că vizita a oferit oportunitatea expunerii experiențelor proprii în domeniul drepturilor omului și al consolidării democrației, a inițiativelor personale pe care le-a avut fiecare participant. Interesul tuturor participanților este de a „împrumuta” și de a utiliza cele mai bune practici în proiecte comune care să vizeze democrația, buna guvernare și drepturile omului.

Nicoleta Voicu
Compartimentul Proiecte

Prezentarea studiului SPOS: *România și aderarea la zona Euro: întrebarea este ÎN CE CONDIȚII!*

Institutul European din România (IER) și Societatea Română de Economie - SOREC, cu sprijinul Băncii Naționale a României, au organizat miercuri, 16 noiembrie 2016, dezbateră cu tema: **România și aderarea la zona Euro. Riscuri și oportunități.**

Dezbateră a fost ocazionată de prezentarea rezultatelor cercetării efectuate în cadrul studiului **România și aderarea la zona Euro: întrebarea este ÎN CE CONDIȚII!**, realizat de către o echipă de cercetători alcătuită din prof. Daniel Dăianu (coordonator al studiului), prof. Aura Socol (ASE), Ella Kallai (Alpha Bank) și Gabriela Mihailovici (BNR).

Studiul face parte din seria Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2016, coordonată de Institutul European din România și a avut drept obiective examinarea convergenței reale și structurale, conturarea unei foi de parcurs (roadmap) pentru aderarea României la zona euro și recomandări de politici pentru decidenți.

Potrivit autorilor studiului, aderarea la zona euro nu reclamă atingerea în prealabil a mediei PIB/capita din zona euro, ci ar fi suficientă atingerea unui nivel de circa 75% din media zonei euro și îndeplinirea altor condiții structurale. „*Credem că România trebuie să țintească un PIB/capita în PPS (paritatea puterii de cumpărare) de cel puțin 75% din media UE la data aderării*”.

România ar avea nevoie de 13 ani, în ritmul mediu de creștere economică din ultimii 15 ani, pentru a ajunge la nivelul de dezvoltare necesar pentru a putea adopta euro. Studiul mai relevă faptul că termenul s-ar putea scurta și la 9 ani, în condițiile în care economia ar crește cu 5% pe an în mod sustenabil.

Aderarea României la zona euro nu este opțională, ci este obligatorie, dar pentru aderare avem nevoie să avem un plan rațional, care să țină seama de lecțiile ultimilor ani și de

problemele majore cu care se confruntă Uniunea Europeană.

Alte intervenții ale vorbitorilor au subliniat necesitatea convergenței culturale care presupune un efort continuu și nu heirupism, spirit comunitar și nu individualism, dar și respectarea angajamentelor, a contractelor și a semnăturilor puse pe tratate.

România trebuie să rezolve totodată integrarea internă înainte de aderarea la zona euro, pentru că disparitățile regionale sunt foarte mari și chiar s-au adâncit în ultima perioadă. Totodată, pentru România, va fi important să aibă capacitatea de a atenua șocurile care vor avea loc după aderarea la zona euro, dacă economia nu va fi suficient de pregătită.

Pentru studiul integral și celelalte materiale relevante vă rugăm să vizitați pagina de Publicații a Institutului European din România: <http://ier.ro/publicatii.html>

Mihai Sebe
Biroul Studii și Analize

„Mai multă Europă în Uniune”, partea a doua; „Uniunea noastră incompletă”

În discursul său dedicat Stării Uniunii din 2016, ținut la data de 14 septembrie, Președintele Comisiei Europene Jean-Claude Juncker s-a poziționat într-un contrast izbitor relativ la tonul pragmatic adoptat de predecesorul său Jose Manuel Barroso în 2013 (în 2014 nu a avut loc un astfel de discurs) cu privire la concentrarea puterii la nivel supranațional. Președintele Barroso a subliniat în alocuțiunea sa din 2013 faptul că UE nu ar trebui să încerce să acționeze în toate domeniile posibile, apreciind că „Uniunea Europeană trebuie să aibă un rol important în problemele importante și un rol mai mic în probleme cu o importanță redusă”. Această declarație a fost interpretată de anumiți reprezentanți media drept o concesie făcută în direcția Marii Britanii și a altor state membre partizane ale interguvernamentalismului (Morris, 2013). Frazele premergătoare acestei declarații ce a ținut prima pagină a ziarelor ne ajută să contextualizăm: „Nu orice problemă are nevoie de o soluționare la nivel european. Europa trebuie să se concentreze asupra problemelor în care poate avea cea mai mare valoare adăugată. Unde nu este cazul, nu ar trebui să se amestece”.

În ceea ce-l privește, președintele Juncker s-a folosit de cele două discursuri ale sale despre Starea Uniunii de până acum pentru a promova o abordare mai supranațională, evidențiind nevoia unei consolidări a constructului european. Astfel, în 2015 el a afirmat că: „Nu este suficientă Europă în Uniune (...) și nu este suficientă Uniune în această Uniune”, adăugând că „trebuie să fim mai europeni în metoda noastră”. Oficialul european a reluat tema în 2016, când a avertizat asupra naturii „în mod vizibil incomplete” a Uniunii și a catalogat UE ca fiind „Uniunea noastră incompletă”, sugerând că proiectul european are nevoie de delegări de suveranitate suplimentare din partea statelor membre pentru a funcționa mai eficient. Acțiunile sale în calitate de președinte al Comisiei par să confirme această paradigmă: el a pledat pentru crearea unei armate europene (Besch, 2016) și a făcut apel la numirea unui Procuror Public European (Juncker, 2014).

Date statistice recente produse de YouGov, la solicitarea think tank-ului Demos, în urma unor anchete de opinie realizate în perioada 23 august-7 septembrie 2016, sugerează că Juncker ar putea promova o viziune contrară opiniei publice populare atunci când solicită sporirea prerogativelor instituțiilor europene. Un număr important din respondenții la sondajul YouGov s-au pronunțat fie în favoarea părăsirii Uniunii Europene de către statul lor, fie au salutat principiul reducerii puterilor supranaționale: 57% în Suedia, 55% în Franța, 41% în Spania, 40% în Polonia, și 39% în Germania (Demos, 2016). Iar aceste date nu ar trebui interpretate ca o anomalie, ci mai degrabă ca o confirmare a unor tendințe recente ce ar putea fi rezumate în ceea ce Tony Barber de la Financial Times numea „un naționalism reînnoit ce bântuie Europa” (Barber, 2016). Un sondaj de opinie realizat de ComRes în 2015 a relevat că 76% dintre cetățenii din Marea Britanie, Franța, Germania, Italia, Spania, Polonia, Olanda, Suedia și Danemarca sprijineau fie menținerea neschimbată a nivelului de implicare al UE în afacerile interne ale țărilor lor, fie reducerea nivelului respectiv (ComRes, 2015). Iar anul 2014 a marcat cea mai scăzută rată de participare la alegerile pentru Parlamentul European, în condițiile în care formațiuni naționaliste au câștigat scrutinul în Franța și Marea Britanie.

Decizia populară istorică a Marii Britanii de a părăsi Uniunea Europeană (din data de 23 iunie) are potențialul de a agrava forțele centrifuge de fragmentare din cadrul UE (Seifter, 2016). Dar ar fi o ultrasimplificare să sugerăm în termeni categorici că rezultatul referendumului britanic ar putea influența și alte state membre să urmeze aceeași cale - pe fondul *Brexit*, a fost înregistrată o creștere semnificativă a sprijinului față de UE în anumite țări membre precum Franța și Germania (Rose, 2016). Ceea ce sugerează că *Brexit* ar fi putut conduce la o reflecție critică asupra costurilor și beneficiilor agregate ale unei astfel de decizii în rândul celorlalte state membre. Mai mult, la ora actuală este încă neclar ce fel de relație ar urma să aibă Marea Britanie cu UE din exteriorul acesteia, un element ce va cântări în cristalizarea opiniei publice din alte state membre cu privire la apartenența sau renunțarea la proiectul european. Însă simplul fapt că unul dintre cele 28 de state membre a decis să părăsească Uniunea suscită o inevitabilă reflecție referitoare la viitorul blocului comunitar. În context, și președintele francez Francois Hollande a vorbit despre o posibilă „criză existențială” a UE (Chassany, 2016).

Liderii europeni însărcinați cu trasarea rolului pe care ar trebui să îl joace UE în diferitele provocări ce se vor întrezări vor trebui să navigheze cu grijă printre curentele naționaliste care traversează o bună parte din Uniune. Mudde (2016) sugerează, într-un articol publicat pe site-ul *Foreign Affairs*, că, pentru a respinge „valul populist”, liderii politici vor trebui să dea dovadă „de mult mai multă dexteritate și creativitate decât au făcut-o în ultimele decenii”. Și, în discursul său din 2016 despre starea Uniunii, Președintele Juncker a făcut apel la politicienii europeni să „dea uitării rivalității dintre competențe și instituții”. Cu toate acestea, în lumina unei recrudescențe amenințătoare a sentimentelor naționaliste pe scena politicii

interne, este probabil ca liderii europeni să fie destul de preocupați de echilibrarea competențelor și de nevoia ca instituțiile europene să demonstreze mai multă flexibilitate în a răspunde îngrijorărilor populare legate de delegarea suveranității de la nivelul național către cel supranațional. Cum ar putea să acționeze guvernele în cazul în care vor dori să respingă apelurile la centralizare suplimentară a puterii la nivel de UE?

Pe termen scurt, statele membre ar putea să profite de volatilitatea provocată de rezultatul referendumului din Marea Britanie pentru a adopta o serie de decizii în regim interguvernamental, consolidând astfel principiul unei Uniuni conduse de statele membre. În ceea ce privește gestionarea crizei din zona euro, statele membre au recurs la o abordare „în mod covârșitor mai interguvernamentală decât supranațională” (Sciocluna, 2012), „ocolind” Parlamentul European (Rittberger, 2014). După cum au făcut-o și atunci, statele membre și Consiliul European s-a putea folosi de actuala situație pentru a-și consolida poziția și a orienta UE pe o cale mai apropiată de doleanțele cetățenilor (cu toate că președintele Comisiei este membru al Consiliului European).

Pe termen mai lung, statele membre ar putea fi interesate de a ajunge la o poziție comună cu privire la folosirea procesului *Spitzenkandidaten* cu ocazia următoarelor alegeri europene din 2019. Președintele Juncker și-a asigurat conducerea Comisiei Europene ca urmare a *Spitzenkandidaten*, ce i-a permis Parlamentului European să se afle la cârma procesului electoral (Hobolt, 2014), în detrimentul Consiliului European. Pe cale de consecință, președintele Comisiei ar putea fi considerat ca fiind îndatorat Parlamentului European. Westlake (2016) descrie relația dintre Comisie și Parlament ca fiind una „simbiotică” și, dacă același proces va avea loc și în 2019, viitorul președinte al Comisiei va depinde de sprijinul Parlamentului în încercarea de a obține (re)alegerea. Această stare de fapt întărește influența Parlamentului European raportat la Comisie, o influență ce se afla în creștere încă dinainte de introducerea procesului *Spitzenkandidaten* (Egeberg, Gornitzka, Trondal, 2013). Aceasta este o temă relevantă pentru statele membre pentru că Parlamentul European este mai favorabil adâncirii integrării decât cetățenii de rând (Vitkovitch, 2016), în condițiile în care europarlamentarii PPE, Socialiști și ALDE sprijină cu tărie principiul integrării europene (Rose și Borz, 2013). Statele membre ar putea căuta să reducă din influența cu accente prointegrare a Parlamentului European asupra Comisiei și, în acest sens, s-ar putea opune repetării procesului *Spitzenkandidaten* cu ocazia următoarelor alegeri europene din 2019 sau ar putea urmări atașarea unei condiționalități în jurul procesului, după cum sugerează Westlake (2016).

Cele două discursuri referitoare la starea Uniunii rostite de președintele Juncker au propus o viziune menită să aprofundeze procesul de delegare a puterilor naționale către nivelul supranațional european pentru a definitiva „Uniunea incompletă”. Dar, pe fondul opiniei divergente a cetățenilor europeni pe această temă, statele membre s-ar putea vedea nevoite să încurajeze Comisia să se ghideze în baza unei viziuni mai apropiate de cea a fostului președinte Barroso, pledând pentru o Uniune Europeană care „să aibă un rol important în problemele importante și un rol mai mic în probleme cu o importanță redusă”. Profitând de fereastra de oportunitate deschisă de referendumul din Marea Britanie pentru a adopta o abordare mai interguvernamentală și o poziție comună cu privire la utilizarea procesului *Spitzenkandidaten* la viitorul scrutin european, ar putea reprezenta cursuri de urmat în promovarea acestei agende de către statele membre.

Stephen Vitkovitch

DESPRE AUTOR

Stephen Vitkovitch a publicat anterior în Romanian Journal of European Affairs. A lucrat în calitate de funcționar public britanic în diferite funcții legate de domeniul afacerilor europene și relațiilor internaționale. Opiniile exprimate în acest material reprezintă punctul de vedere personal al autorului. E-mail: stephenvitkovitch@gmail.com.

Surse bibliografice

- Barber, T. (2016) ‘A renewed nationalism is stalking Europe’; FT.com [online], 11 July, disponibil la: <https://www.ft.com/content/53fc4518-4520-11e6-9b66-0712b3873ae1> [accesat: 2 nov 2016]
- Besch, S. (2016) ‘Waging war on the myth of an EU army’; Politico.eu [online], 7 June, updated 8 June, disponibil la: <http://www.politico.eu/article/waging-war-on-the-myth-of-an-eu-army-referendum-britain-brexit-debate/> [accesat: 3 nov 2016]
- Chassany, A.-S. (2016) ‘Hollande demands tough Brexit negotiations’; FT.com [online], 7 October disponibil la: <https://www.ft.com/content/5f84e4c4-8c17-11e6-8aa5-f79f5696c731> [accesat: 2 nov 2016]
- ComRes (2015) ‘New Direction Foundation / ComRes EU Poll’; 7 February [online] disponibil la: http://www.comres.co.uk/wpcontent/uploads/2015/02/New_Direction_tables_02-01-15.pdf [accesat: 2 nov 2016]
- Demos (2016) ‘The Age of Fear: new polling reveals a gloomy, divided Europe’; [online], 26 October, disponibil la: <https://www.demos.co.uk/press-release/the-age-of-fear-new-polling-reveals-a-gloomy-divided-europe/> [accesat: 2 nov 2016]
- Egeberg, M., Gornitzka, Å, Trondal, J. (2013) ‘A Not So Technocratic Executive? Everyday Interaction between the European Parliament and the Commission’; *Western European Politics*, Vol. 37, No. 1, pp. 1-18

- Hobolt, S. (2014) 'A vote for the President? The role of Spitzenkandidaten in the 2014 European Parliament elections'; *Journal of European Public Policy*, Vol. 21, No. 10, pp. 1528-1540
- Juncker, J.-C. (2014) 'Mission Letter: Věra Jourová'; [online], 1 noiembrie, disponibil la: http://ec.europa.eu/commission/sites/cwt/files/commissioner_mission_letters/jourova_en.pdf [accesat: 3 nov 2016]
- Morris, C. (2013) 'Barroso's state of union: EU must not delay reforms'; BBC [online], 11 Septembrie, available at: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-24045818> [accesat: 2 nov 2016]
- Mudde, C. (2016) 'Europe's Populist Surge'; *Foreign Affairs* [online], November/December, disponibil la: <https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2016-10-17/europe-s-populist-surge> [accesat: 2 nov 2016]
- Rittberger, B. (2014) 'Integration without Representation? The European Parliament and the Reform of Economic Governance in the EU'; *Journal of Common Market Studies*, Vol. 52, No. 6, pp. 1174-1183
- Rose, M. (2016) 'EU support surges in big European countries after Brexit vote' Reuters [online], 20 iulie, disponibil la: <http://uk.reuters.com/article/uk-britain-eu-pollidUKKCN1002A0> [accesat: 2 nov 2016]
- Rose, R., Borz, G. (2013) 'Aggregation and Representation in European Parliament Party Groups'; *West European Politics*, Vol. 36, No. 3, pp. 474-497
- Scicluna, N. (2012) 'EU Constitutionalism in Flux: Is the Eurozone Crisis Precipitating Centralisation or Diffusion?'; *European Law Journal*, Vol. 18, pp. 489-503
- Seifter, P. (2016) 'The real danger isn't Brexit. It's EU break-up'; The Guardian [online], 26 Mai, disponibil la: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/may/26/danger-brexiteu-europe-russia> [accesat: 2 nov 2016]
- Vitkovitch, S. (2015) 'Assessing the European Parliament's Democratic Credentials'; *Romanian Journal of European Affairs*, Vol. 15, No. 4, pp. 5-25
- Westlake, M. (2016) 'How the Spitzenkandidaten process and Juncker's reforms might shape the future of the European Commission'; LSE Blogs, *European Politics and Policy* [online], 4 ianuarie, disponibil la: <http://blogs.lse.ac.uk/euoppblog/2016/01/04/how-the-spitzenkandidaten-processand-junckers-reforms-might-shape-the-future-of-the-european-commission/> [accesat: 4 nov 2016]

Strategia Globală: O viziune comună și acțiuni concertate pentru o Uniune Europeană mai puternică

Paragraful introductiv al primei Strategii de Securitate a Uniunii Europene adoptate în 2003 (așa-numita Strategie Solana) trasa liniile unui cadru regional cel puțin idilic, dacă nu utopic: „Europa nu a fost niciodată atât de prosperă, atât de sigură și nici atât de liberă. Violența înregistrată în prima jumătate a secolului al XX-lea a făcut loc unei perioade de pace și stabilitate fără precedent în istoria europeană”. Rostite în actualul context regional și internațional caracterizat de multiple crize și multă incertitudine, aceste cuvinte nu ar putea stârni decât stupeoare, indignare sau amuzament în majoritatea capitalelor europene. Iar acest aspect este relevant nu numai pentru transformarea substanțială a ordinii globale în puțin peste un deceniu, dar și pentru modificarea profundă a arhitecturii instituționale a politicii externe a Uniunii Europene ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 ianuarie 2009. Pe cale de consecință, mandatarea, în 2015, de către Consiliul European a Înalțului Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate, Federica Mogherini, pentru a elabora o nouă Strategie Globală nu ar fi trebuit să ia pe nimeni prin surprindere.

În sensul extins al cuvântului, o strategie poate fi definită ca un plan de acțiune prin care se urmărește atingerea mai multor obiective identificate, folosind resursele și metodele disponibile. Contrar tacticii, strategia întruchipează, în mod obligatoriu, o tendință crucială. Potrivit profesorului Anand Menon de la King's College din Londra, Uniunii Europene îi lipsesc ambele elemente necesare oricărei strategii, fiind deficitară la capitolul obiective de politică externă pe termen lung și nereușind să își dezvolte resurse adecvate urmării unor acțiuni externe cu însemnătate.² Principalul responsabil pentru această stare de fapt ar fi procesul decizional tributar consensului din cadrul UE. Acesta are uneori un efect paralizant, chiar și în cadrul unor politici sectoriale în care instituțiile europene se bucură de competențe exclusive. Iar primatul statelor membre și natura interguvernamentală a procesului decizional sunt poate cel mai evidente în cazul Politicii Externe și de Securitate Comună

¹ Strategia Europeană de Securitate „O Europă sigură într-o lume mai bună”, disponibilă la: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIRO.pdf>.

² Stratfor, „Does the European Union Need a Security Strategy?”, articol disponibil la: <https://www.stratfor.com/the-hub/does-european-union-need-security-strategy>.

unde principiul unanimității condiționează realizarea oricărei acțiuni de atingerea celui mai mic numitor comun.

În încercarea de a reduce discrepanța dintre o retorică ambițioasă și o acțiune limitată, Federica Mogherini a lansat în iunie 2016 *Strategia Globală a Uniunii Europene*, la capătul a 12 luni de reflecție colectivă și consultări intense cu cei mai relevanți actori: guvernele și parlamentele naționale ale statelor membre, Parlamentul European, comunitatea epistemică și societatea civilă. Ceea ce a rezultat a fost un document programatic de 53 de pagini, dedicat consolidării rolului de actor global puternic și coerent al UE într-o lume conectată, contestată și complexă.³ Un ghid de politică externă și securitate comună a cărui natură globală vizează atât dimensiunea intersectorială, cât și cea geografică.

Pornind de la premisa sumbră, dar cât se poate de realistă, că Uniunea Europeană traversează la ora actuală o „criză existențială”⁴, coroborată de declinul ordinii mondiale liberale, documentul enumeră principalele provocări la adresa proiectului european, de la criza migranților până la securitatea energetică și trecând prin amenințarea terorismului transfrontalier, corolarul fiind că securitatea cetățenilor europeni nu a fost nicicând mai legată de politica externă a Uniunii, instabilitatea de

la granițe marcând viețile cotidiene ale acestora. Consecințele negative ale așa-numitei „Primăveri Arabe”, în general, și ale războiului civil din Siria, în special, precum și războiul hibrid din Ucraina au evidențiat nevoia bunei guvernări și a stabilității instituționale în relațiile internaționale. În același timp, presiunea migratorie provenită din Orientul Mijlociu și Africa de Nord a demonstrat incapacitatea funcțională a mecanismelor europene de gestionare a crizelor și a erodat credibilitatea democratică a Uniunii din interior, pe fondul unei resurgențe a naționalismului și xenofobiei. Răspunzând implicit acuzațiilor de „standarde duble” și „relativism moral” lansate de detractorii Uniunii, strategia subliniază practic că aceasta trebuie să își protejeze mai întâi identitatea normativă în interior pentru a putea fi credibilă pe plan extern.

Lecturând documentul, constatăm că printre temele predilecte ale Strategiei Globale, la capitolul interese și principii comune, se numără democrația, drepturile omului și statul de drept, norme fundamentale ale Uniunii Europene alături de primatul păcii și promovarea prosperității comune. Un alt aspect recurent în textul strategiei ține de ordinea mondială bazată pe respectarea regulilor prevăzute de tratatele internaționale, pornind de la Carta ONU. Astfel, în baza unui pragmatism principial și a relațiilor internaționale caracterizate de multilateralism, UE se angajează să contribuie activ la respectarea dreptului internațional, perceput drept elementul indispensabil pentru menținerea păcii, promovarea prosperității și consolidarea securității la nivel regional și global.

Vecinătatea europeană, prin dimensiunile sale estică și sudică, este analizată prin prisma riscurilor eventuale, afirmându-se clar că Uniunea nu își poate permite să se concentreze doar pe una dintre cele două direcții de acțiune, fiind nevoie de o implicare distributivă. Strategia relevă că cetățenii din vecinătatea sa vor relații mai apropiate între țările lor și Uniunea Europeană, atestând forța de atracție a condiționalității benigne a Politicii de Extindere și a Politicii Europene de Vecinătate, ca principale instrumente de politică externă aflate la dispoziția Uniunii. Rămâne de văzut însă dacă UE va înțelege că nu relaționează cu o singură „vecinătate”, ci cu un grup divers de țări, cu ambiții și probleme specifice și interese nu mereu convergente. Pe de altă parte, noua strategie menționează clar că acțiunile UE nu sunt îndreptate împotriva niciunei țări, cu trimitere la Rusia, care percepe apropierea euroatlantică de granița sa vestică drept o amenințare existențială.

În plan securitar, strategia notează că NATO, ca exponent al principiului apărării colective, rămâne principalul cadru de cooperare pentru majoritatea statelor membre. Cu toate acestea, textul subliniază importanța unei mai mari autonomii europene la acest capitol, în condițiile în care nu toate statele membre fac parte și din Alianța Nord-Atlantică: „În calitate de europeni, trebuie să ne asumăm o responsabilitate mai mare pentru securitatea noastră. Trebuie să fim în măsură să descurajăm, să răspundem și să ne protejăm în fața amenințărilor externe”⁵. Mai exact, mesajul pare a fi acela al unei dorințe de a complementa eforturile reînnoite din cadrul Alianței, astfel încât o politică de securitate europeană coerentă având la bază Strategia Globală să poată deveni cel de-al doilea pilon al comunității de securitate transatlantice. Pe fondul apelurilor președintelui Juncker de a crea o armată europeană⁶, o variabilă importantă pentru modul în care va continua să funcționeze această comunitate de securitate o reprezintă și relația pe care Uniunea Europeană o va întreține cu viitoarea administrație americană condusă de republicanul Donald Trump.

Bogdan Mureșan
Biroul Studii și Analize

³ Strategia Globală a Uniunii Europene „Viziune comună, acțiuni comune: o Europă mai puternică”, disponibilă la: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.

⁴ Sintagmă folosită și de președintele Comisiei Europene Jean-Claude Juncker în discursul privind Starea Uniunii din 2016, disponibil la: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-3043_en.htm.

⁵ Strategia Globală a Uniunii Europene.

⁶ DW, „Juncker calls for an EU army”, articol disponibil la: <http://www.dw.com/en/juncker-calls-for-an-eu-army/a-36337676>.

Evenimente în lumea traducerilor

Toamna anului 2016 s-a remarcat prin cel puțin patru evenimente semnificative în lumea traducătorilor.

Astfel, în data de 14 octombrie, a avut loc la sediul Reprezentanței Comisiei Europene din România, „Forumul Traducerilor România”, eveniment din cadrul programului *Translating Europe*, organizat de către Antena Direcției Generale Traduceri a Comisiei Europene, APIT (Asociația Profesională a Interpreților și Traducătorilor) și AFIT (Asociația Firmelor de Interpretariat și Traduceri din România).

Prin programul *Translating Europe - Forum&Workshops*, Direcția Generală Traduceri își propune să încurajeze cooperarea între diferiții actori din domeniul traducerilor, schimbul de bune practici, dezvoltarea de proiecte comune și promovarea unei piețe diversificate și durabile pentru traducătorii profesioniști din Europa.

Atât date despre eveniment, cât și înregistrarea acestuia se găsesc pe pagina Reprezentanței Comisiei Europene (http://ec.europa.eu/romania/news/agenda/07102016_forumul_traducerilor_2016_ro.htm) și a AFIT (<http://afit.ro/evenimente/ft2016/>).

Atragem atenția asupra prezentării susținute de doamna Monika Popiolek, referitoare la standardul internațional pentru servicii de traducere ISO 17100:2015, precum și implicațiile acestuia pentru toți prestatorii pieței de profil, cu scopul furnizării unor servicii de traducere de calitate superioară. Standardul este adoptat și în România (variante în limba engleză) și înlocuiește SR EN 15038: Servicii de traducere. Cerințe pentru prestarea serviciului.

De asemenea, pentru instituțiile publice și pentru universități, este utilă prezentarea dl Viorel Florean (Comisia Europeană, Direcția Generală Traduceri), referitoare la traducerea automată, platforma *Automated Translation*, care se bazează pe sistemul de traducere automată MT@EC, referitoare la sistemul de traducere automată MT@EC.

Printre alte teme abordate, menționăm: *Dificultăți în utilizarea programelor de subtitrare* (dl Vlad Radulian), *Statutul traducătorului în România între condițiile socioeconomice, tendințele legislative și practica curentă* (dl Victor Blănaru), *Tendențele și nevoile pieței de traduceri din România* (dl George Papadopol), *Inserția profesională a studenților* (dl Florin Zori).

„Forumul Traducerilor România” face parte din seria de ateliere care au loc în toate statele membre ale UE, în completarea forumului anual de la Bruxelles. Forumul anual *Translating*

Europe, organizat de Comisia Europeană, a avut loc la Bruxelles, în perioada 27 - 28 octombrie. Fotografii și prezentări de la acest forum, organizat în sesiuni plenare și sesiuni paralele, vor fi disponibile la adresa https://ec.europa.eu/info/events/translatingeurope_en.

În lumea academică, unul dintre proiectele cele mai interesante a fost cel privind proiectul „e-translating Wikipedia” (la universitatea Jaume I din Spania studenții traduc și editează articole în Wikipedia; articolele sunt corectate de către profesori și primesc like-uri și comentarii online; prin acest proiect, studenții învață, sunt notați, iar numărul articolelor în limba spaniolă în mediul online crește).

Principala concluzie a forumului a fost că traducătorii nu vor rezista pe piață fără tehnologii. Traducătorii vor trebui să se adapteze rapid la noile tehnologii și ar fi bine să vadă mașinile/tehnologiile ca un ajutor, nu ca un înlocuitor.

Forumul *Translating Europe* a fost precedat de conferința ELRC (*European Language Resource Coordination: Coordonarea Europeană a Resurselor Lingvistice*), la care au participat în special reprezentanți ai instituțiilor publice.

Programul ELRC a fost conceput pentru a colecta date lingvistice și de traducere (mono și bilingve) necesare construirii platformei de traducere automatizată CEF.AT, care se dorește a elimina barierele lingvistice pentru a răspunde mai bine nevoilor curente ale serviciilor publice din statele membre ale UE, din Islanda și Norvegia (30 de state).

Întrucât calitatea sistemului de traducere automată depinde de resursele lingvistice disponibile, s-a solicitat sprijin pentru a contribui cu date lingvistice de calitate.

Ultimul eveniment pe care îl menționăm a avut loc în data de 11 noiembrie, la București. Videoconferința anuală a Departamentului de Limbă Română, Direcția Generală Traduceri, Comisia Europeană, intitulată „Din lumea celor care ne cuvântă - limba română astăzi și mâine; dar poimâine?”, reprezintă o continuare și, în același timp, transformare a Rețelei pentru calitatea limbii române în instituțiile UE (RO+). La videoconferința simultană București - Luxemburg au participat în principal membrii fostei Rețele RO+, reprezentanți ai Direcției Generale Traduceri - Comisia Europeană, studenți.

Laura Mihăilescu
Serviciul Coordonare Traduceri

Necesitatea respectării cerințelor unui proces echitabil în cadrul unei proceduri disciplinare

Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) pronunțată în cauza **Tato Marinho Dos Santos Costa Alves Dos Santos și Figueiredo împotriva Portugaliei** a devenit definitivă la 21 septembrie 2016. Versiunea în limba română, în traducerea departamentului de specialitate al Institutului European din România, este în prezent publicată pe [pagina dedicată a Consiliului Superior al Magistraturii](#), urmând a fi inclusă în curând și în baza de date jurisprudențiale HUDOC.

CEDO a constatat în unanimitate încălcarea art. 6 § 1 din **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale**¹ ca urmare a insuficienței controlului realizat de *Supremo Tribunal de Justiça*² în procedurile disciplinare îndreptate împotriva celor două reclamante, doamnele judecător Sofia Tato Marinho dos Santos Costa Alves dos Santos și Maria da Luz Figueiredo³. În plângerile adresate CEDO, reclamantele au denunțat lipsa de echitate a procedurilor disciplinare derulate la nivel național, apreciind că le fuseseră încălcate dreptul la reexaminarea stabilirii faptelor, în cadrul căii de atac a recursului, și, de asemenea, dreptul la pronunțarea unei hotărâri de către o instanță independentă și imparțială, astfel cum prevede art. 6 § 1⁴ din Convenție.

Potrivit ambelor reclamante, examinarea cauzei de către *Supremo Tribunal de Justiça* (STJ) - care este instanța supremă portugheză, competentă, potrivit legii, să soluționeze recursul - a avut caracter necorespunzător, având în vedere, în special, imposibilitatea de a fi modificată, printr-o cale de atac, stabilirea faptelor de către *Conselho Superior da Magistratura* (CSM). În plus, a doua reclamantă s-a plâns și de lipsa de independență și de imparțialitate a completului STJ, având în vedere că judecătorii care intrau în compunerea sa se supuneau totodată jurisdicției disciplinare a CSM.

Subliniem că, la nivel național, CSM portughez dispune declanșarea procedurii disciplinare față de judecători. Un judecător din cadrul unei instanțe de apel, însărcinat cu soluționarea cauzei, a stabilit abaterile imputate primei reclamante, față de care aceasta și-a prezentat apărările; ulterior, Plenul CSM i-a aplicat o sancțiune disciplinară. Prima reclamantă a formulat recurs împotriva deciziei CSM, invocând competența deplină jurisdicție a STJ pentru a-i solicita să reexamineze faptele stabilite de CSM deoarece, în opinia sa, acesta din urmă nu apreciasse în mod corespunzător toate mijloacele de probă și documentele pe care le depusese la dosar. STJ a respins în unanimitate recursul reclamantei, motivând că aprecierea faptelor de către CSM nu intra în sfera controlului său întrucât misiunea sa se limita la a cerceta dacă decizia recurată era viciată de o motivare contradictorie sau arbitrară; mai exact, STJ avea competența de a aprecia dacă principiul proporționalității era respectat de CSM, iar acest principiu era încălcat atunci când sancțiunea se dovedea inadecvată sau excesivă în raport cu faptele stabilite⁵.

În cazul celei de a doua reclamante, Plenul CSM a stabilit o sancțiune disciplinară, decizie împotriva căreia a formulat recurs judecătorul sancționat. În recurs, s-a contestat stabilirea faptelor de către CSM și s-a invocat încălcarea dreptului de acces la o instanță imparțială, a doua reclamantă argumentând că judecătorii din cadrul instanței supreme erau ei înșiși supuși controlului în materie disciplinară al CSM deși, în același timp, STJ avea competența soluționării căii de atac formulate împotriva deciziilor CSM de sancționare disciplinară, situație de natură a afecta, în opinia sa, imparțialitatea instanței de recurs. STJ a confirmat însă decizia instanței disciplinare motivând că numirea⁶ judecătorilor care compuneau secția competentă să soluționeze recursurile împotriva deciziilor CSM de sancționare disciplinară respecta criteriile obiective stabilite de lege; s-a reamintit totodată că raporturile dintre CSM și judecători nu sunt raporturi de subordonare, judecătorii bucurându-se nu doar de independență în raport cu alte puteri ale statului, ci și de „independență internă”.

Ambele hotărâri de sancționare disciplinară, rămase definitive, au fost executate de autoritățile portugheze.

¹ Ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 135/1994. A se vedea http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ROM.pdf.

² Prin *Secção do Contencioso [do Supremo Tribunal de Justiça]* (Secția Contencios din cadrul Curții Supreme de Justiție).

³ Reclamantele erau judecători în cadrul Tribunalului pentru Litigii de Muncă din Lisabona.

⁴ „Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public [...] a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa”.

⁵ Din motivarea hotărârii STJ de respingere a recursului, precum și din jurisprudența constantă a instanței supreme reiese că aceasta considera că nu avea decât competența de a realiza o examinare în drept, nu și în fapt, neputând așadar să reexamineze probele de la dosar pentru a pronunța o nouă hotărâre.

⁶ Numirea judecătorilor care compuneau *Secção do Contencioso do STJ*, competentă să judece recursurile împotriva deciziilor CSM, se realiza de către președintele STJ (și al CSM) cu luarea în considerare a vechimii lor în cadrul secțiilor instanței supreme.

CEDO a reținut că dată fiind viziunea restrictivă asupra întinderii puterilor sale de control al activității exercitate de CSM în materie disciplinară, instanța supremă portugheză realizase un control insuficient, această concluzie fiind valabilă în ambele cazuri. Practic, niciodată nu a existat posibilitatea de a fi obținută reexaminarea de către STJ a faptelor care au stat la baza sancționării disciplinare a celor doi judecători. CEDO a declarat, în unanimitate, că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

Întrucât ne-au atras atenția unele ecouri din mediul online⁷, pe marginea posibilelor efecte ale acestei hotărâri asupra României și Consiliului Superior al Magistraturii din România, profităm de prilej pentru a trece în revistă câteva aspecte ce țin de organizarea sistemului judiciar portughez, precum și de procedura în fața CEDO, mai ales în etapa ulterioară pronunțării, punând accentul pe efectele hotărârilor CEDO asupra statelor semnatare ale Convenției.

Din perspectiva efectelor acestei hotărâri CEDO, nu trebuie să se facă confuzie între CSM portughez (*Conselho Superior da Magistratura*) și CSM român, cum poate ar exista tentația dată fiind identitatea de acronim al celor două instituții. Instituția portugheză, spre deosebire de cea română, are atribuții doar în privința judecătorilor în domeniul numirii în funcție, transferării și promovării acestora în cadrul instanțelor judecătorești, precum și în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor⁸.

Există de asemenea în peisajul judiciar portughez *Conselho Superior do Ministério Público* (CSMP) (Consiliu Superior al Ministerului Public) cu atribuții similare celor de mai sus, dar în privința procurorilor. Ne aflăm tot în prezența unei forme a magistraturii, paralelă și independentă de magistratura judiciară⁹.

Revenind la procedura specifică CEDO, se ridică întrebarea dacă această hotărâre este opozabilă sau nu (și) României, conducând în ipoteza afirmativă la anumite modificări legislative. Răspunsul se regăsește în articolul 46 primul paragraf din Convenție referitor la forța obligatorie și executarea hotărârilor [CEDO], potrivit căruia „Înaltele Părți Contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți”. Rezultă cu claritate că textul convenției nu consacră opozabilitatea *erga omnes* a hotărârilor definitive ale CEDO, ci stabilește că acestea sunt obligatorii în temeiul Convenției doar pentru statul parte sau statele părți la litigiul în care a fost pronunțată hotărârea respectivă. Ne aflăm așadar în fața unei situații de opozabilitate *inter partes* și nu putem vorbi de o obligație de executare directă în sarcina statului român care ar decurge din hotărârea CEDO pronunțată în cauza *Tato Marinho [...]* (și care ar privi eventuale modificări legislative *de armonizare* în sensul concluziilor CEDO), nici despre vreo consecință care s-ar răsfrânge asupra modului în care CSM din România este organizat și funcționează în prezent.

Din punct de vedere juridic, Portugalia este singurul stat cu obligații de executare ce decurg direct din această hotărâre. De facto însă, analizând modul în care se construiește jurisprudența acestei instanțe europene, un eventual litigiu ce ar viza România și care ar avea un obiect similar cauzei *Tato Marinho [...]* ar fi soluționat de CEDO prin raportare la aceleași principii de drept ca cele invocate în această cauză. O cerere¹⁰ adresată CEDO, similară celor două cereri ce au stat la baza prezentei cauze, și care ar viza România, ar trebui să îndeplinească toate condițiile de admisibilitate pentru a fi examinată de CEDO.

Pe de altă parte însă, nu putem omite că în temeiul primului articol din Convenție, statele părți la aceasta își asumă obligația de a respecta drepturile omului, recunoscând oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în cuprinsul său. Prin urmare, nimic nu împiedică un stat parte să corecteze din proprie inițiativă eventualele situații ce ar contraveni prevederilor Convenției. În caz contrar, în ipoteza în care s-ar ajunge la constatarea de către CEDO a unei încălcări a drepturilor omului, statul parte în cauză va avea obligația executării hotărârii CEDO, iar acest lucru ar putea implica fie acordarea unei reparații echitabile persoanei vătămate fie, atunci când este posibil, *restitutio in integrum* ori chiar modificări de natură legislativă ori jurisprudențială.

În încheiere, amintim că CEDO nu este o instanță de apel pentru instanțele naționale, rolul său nefiind acela de a se substitui acestor instanțe; întrucât Convenția trebuie aplicată la nivel național, misiunea interpretării legislației naționale revine în primul rând autorităților statelor și, în special, instanțelor naționale.

Consiliul de Miniștri supraveghează modul de executare a unei hotărâri definitive a CEDO.

Ana-Maria Georgescu
Serviciul Coordonare Traduceri

⁷ A se vedea <http://www.luju.ro/international/cedo/cedo-pune-csm-sub-controlul-iccj-trei-judecatoare-portugheze-sanctionate-de-conselho-superior-da-magistratura-au-reusit-sa-schimbe-practica-in-materie-disciplinara-cedo-a-constatat-incalcarea-dreptului-la-un-proces-echitabil-pe-motiv-ca-instanta-suprema-a?print=1>

<http://epochtimes-romania.com/news/csm-pus-la-punct-de-cedo-ce-se-intampla-cu-deciziile-in-materia-disciplinara---249031>

<http://www.curentul.info/actualitate/15036-cedo-lasa-csm-fara-puteri-in-materie-disciplinara>

⁸ A se vedea definiția termenului “*Conselho Superior da Magistratura*” în baza de date IATE (ID 166987). De asemenea, <https://www.csm.org.pt/csm>

⁹ A se vedea <http://ministerio-publico.pt/o-que-e/>.

¹⁰ A se vedea în acest sens art. 47 din Regulamentul de procedură al CEDO, precum și http://www.echr.coe.int/Documents/Your_Application_ROM.pdf

Fila de terminologie – TRANSPLANT JURIDIC

„Context is everything”¹

Termenul engl. **legal transplant** este atestat în urmă cu aproape o jumătate de secol, când profesorul de drept comparat Alan Watson² îl utilizează în lucrarea sa *Legal Transplants: An Approach to Comparative Law*³, elaborată în 1970.

De ce **legal transplant**? Într-un răspuns oferit unuia dintre criticii⁴ săi, Alan Watson a afirmat că întotdeauna este fundamental contextul. Astfel, într-o perioadă în care se realizau cu succes primele transplanturi medicale de organe (în 1954 și 1962 aveau loc primele transplanturi de rinichi de la un donator viu, respectiv, de la un donator decedat)⁵, utilizarea unei metafore create prin preluarea, în domeniul dreptului, a unui termen din domeniul medical, utilizat în mod curent în epocă, a părut firească pentru a ilustra fenomenul juridic care îl preocupa pe autor. Tot printr-un transplant, terminologic însă, termenul migrează așadar pentru a ilustra *preluarea unei norme de drept sau a unui sistem de drept dintr-o țară în alta*, explicație dată fenomenului chiar de Watson⁶.

Deși dezbateră⁷ acestui concept este o temă de actualitate în materia dreptului comparat, iar conștientizarea fenomenului este teoretizată din anii 1970, termenul nu este totuși fixat nici în engleză, limba maternă a sintagmei, diverși autori preferând să sugereze sinonime precum în sintagma **transplantation or diffusion of law**. În jurul acestui termen au apărut și alții, cu putere metaforică, plastică, precum **cross-pollination**, **cross-fertilization**, **legal irritants**, **legal shift**, **legal acculturation** etc., toți arătând legătura dinamică dintre sistemele legislative și politică, societate, cultură.

Întrucât recent am întâlnit termenul în discuție în hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) pronunțată în cauza **Blokhin împotriva Rusiei**⁸, ne propunem să analizăm care este forma adecvată a acestui termen în limba română.

În opinia separată parțial disidentă la hotărârea Blokhin, doamna judecătoare Antoanella Motoc ridică problema acestui procedeu juridic, argumentând în defavoarea includerii unuia dintre punctele hotărârii (pct. 196) în cadrul principiilor generale ale jurisprudenței CEDO, întrucât acesta ar reprezenta o preluare, un împrumut, fără citare însă, a unor idei exprimate în jurisprudența Curții Supreme de Justiție a SUA. Este vorba de hotărârile *Kent v. the United States*, *In re Gault* și *Robinson v. California*, pe marginea cărora își exprimă de asemenea opinia separată, însă concordantă și judecătorul Boštjan M. Zupančič.

Traducerea hotărârii Blokhin a avut ca limbă-sursă franceza și ar fi putut exista tentația - în absența aprofundării subiectului și a unor cunoștințe de specialitate - de a echivala prin *greasă juridică*. Deși aparent regulile și convențiile de traducere ar fi obligat-o să urmeze strict textul sursă în limba franceză, traducătoarea a intuit că termenul adecvat nu poate fi *greasă juridică*, preluarea fr. **greffe** fiind generatoare de confuzie cu deja existentul termen juridic rom. **greșă**. De aceea a extins cercetarea, dând prioritate principiului de terminologie potrivit căruia pentru un concept trebuie să existe un singur termen într-o limbă dată. Soluția - **transplant juridic** - a rezultat din consultarea versiunii în limba engleză a hotărârii unde este folosit termenul engl. **legal transplant**.

Totuși, nu putem omite că, deși cu o frecvență redusă, în franceză întâlnim, pe lângă **greffe juridique**, și formele **transplant juridique** și **transplantation juridique**. În franceză există două substantive **greffe**, unul masculin care desemnează grefa instanței, și unul feminin care este, de fapt, un hiperonim, echivalat în română, în funcție de context, prin unul din hiponimele: **altoi** (botanic), **greșă** (medical), **transplant** (medical). În română se poate spune **transplant** sau **transplantare**, totuși prevalează forma unică **transplant**, cuvânt pe care DEX îl înregistrează atât ca nume de rezultat, cât și ca nume de acțiune, făcând posibilă dubla sa utilizare.

În ceea ce privește utilizarea adjectivului, echivalarea corectă a engl. **legal** se face prin rom. **juridic**, nicidecum prin rom. **legal**, cum din păcate am constatat în câteva surse. Un argument în plus este utilizarea adjectivului **juridique** în franceză. De altfel, așa echivalăm termeni ca: **legal act** - **act juridic**, **legal basis** - **temei juridic**, **legal entity** - **persoană juridică**, **legal system** - **sistem juridic**.

Aceasta este și preferința manifestată de experții români din domeniu, autori de studii care au publicat deja pe această temă, care utilizează termenul **transplant juridic**. Argumentul decisiv, care a fost deja invocat implicit, este cel de natură pragmatică: termenul fiind creat în engleză, utilizat într-o bogată bibliografie de limba engleză, a fost preluat ca atare și de către autori români.

¹ Alan Watson, *Legal Transplants and European Private Law*, 2006, p. 2, http://www.alanwatson.org/legal_transplants.pdf.

² <http://www.law.uga.edu/profile/alan-watson>.

³ Alan Watson, *Legal Transplants: An Approach to Comparative Law*, 1974.

⁴ Pierre Legrand, *The Impossibility of “Legal Transplants”*, <http://www.pierre-legrand.com/transplants.pdf>.

⁵ <http://www.liveonny.org/all-about-transplantation/organ-transplant-history/>.

⁶ Vezi John W. Cairns, *Watson, Walton, and the History of Legal Transplants*, p. 643 <http://digitalcommons.law.uga.edu/gjicl/vol41/iss3/5/>.

⁷ Pentru analiza bibliografiei, vezi R.C. Roghină, *Teoriile transplantului juridic*, în „Studii și Cercetări juridice europene/ European Legal Studies and Research”, Conferința Internațională a doctoranzilor în drept”, ediția a 5-a (Timișoara, 2013), Edit. Universul Juridic, București, 2013, pp. 632-644; Tatiana Kyselova, *The Concept of Legal Transplant: Literature Review*, Centre for Socio-Legal Studies, University of Oxford 2008. http://www.academia.edu/3371274/The_Concept_of_Legal_Transplant_Literature_Review_DRAFT_2008.

⁸ Traducerea în limba română a fost realizată de Ionela Haralambie, de la departamentul de specialitate al IER și poate fi consultată pe pagina de internet a Consiliului Superior al Magistraturii, precum și în baza de date HUDOC, gestionată de CEDO.

Interesant este că și în limba română au apărut termeni noi, care se specializează, precum **transplant legislativ**, **transplant constituțional**. Am putea sugera, raportându-ne la contextul hotărârii CEDO de la care am pornit, termenul **transplant jurisprudențial**, specie care reflectă chiar începuturile cercetărilor prof. Watson privind transplanturile juridice, cu originile în prelegerile pe marginea jurisprudenței, susținute în cadrul Universității din Virginia⁹. Pe lângă acestea, remarcăm prezența altor sintagme precum **aculturație juridică**, **receptare în ordinea juridică internă**, **împrumut juridic**, **transpunere în dreptul intern**. Termenul **legal borrowing**, utilizat de asemenea, inclusiv de Watson (2006) ca sinonim pentru **legal transplant**, cu echivalentul fr. **emprunt juridique**, pare să fie evitat de autorii români. Reticența față de acest termen, considerat probabil echivoc, face ca în română poziția termenului **transplant juridic** să fie puternică, iar sensul său destul de clar.

În 1880 apăruse în domeniul sociologiei și al etnologiei termenul engl. **acculturation**¹⁰, preluat în limba franceză, fiind ulterior împrumutat în limba română. Termenul a intrat în limbajul juridic, în forma engl. **legal acculturation**, fr. **acculturation juridique**, rom. **aculturație juridică**; potrivit prof. Emilian Ciongaru, „aculturația juridică se poate produce atunci când două sisteme de drept naționale se află în contact permanent, fără ca unul să exercite asupra celuilalt o dominație militară, politică, economică sau religioasă și fiecare sistem transplantează juridic, unul de la celălalt, elemente de drept pentru a și le integra”¹¹. Deși unii autori le consideră sinonime, alți autori diferențiază între **aculturație juridică** și **transplant juridic**, apreciind că între cele două există relația parte - întreg.

Semnalăm totodată în acest context că nu trebuie să se facă confuzie între **aculturație juridică**, respectiv **transplant juridic** și **receptare juridică**; **receptare în ordinea juridică internă** (fr. **réception juridique**; **réception dans l'ordre juridique interne**). Din lipsă de spațiu, nu vom aprofunda acest subiect.

Așa cum observă juristul Vasile Pătulea¹², **transplantul juridic** desemnează în realitate o clasă eterogenă de procedee, diferite prin formă și dimensiuni. Autorul menționează diferitele accepțiuni ale termenului la diverși autori, care recurg inclusiv la comparația cu altoirea unei plante. De aceea, mai multe aspecte trebuie avute în vedere în studierea acestor transplanturi: mediul cultural, social și politic înconjurător; capacitatea de integrare a sistemului juridic primitiv al transplantului; aspecte sociojuridice și forța acestora care asigură succesul transplantului etc. În istorie, transplanturi juridice reușite găsim în adoptarea sistemului legislativ roman de către țări europene, fapt observat înainte de nașterea acestui termen. Înainte ca Watson să spună **transplant**, fenomenul se numea pur și simplu **influență** (“the influence of Roman Law”). Fenomenul este cunoscut și ilustrat și prin modul în care codul civil napoleonian a influențat codurile din Italia, Olanda, Belgia, chiar și România, din Egipt și de acolo în celelalte state arabe.

Un exemplu de **transplant juridic** poate fi recenta și controversata propunere legislativă privind **covoiajarea**, după fr. **covoiturage**, engl. **car pooling**, care desemnează partajarea aceluiași automobil de către două sau mai multe persoane, ca o soluție la aglomerarea din traficul rutier și totodată la poluarea accentuată. Această practică existentă de câteva decenii în Franța, Belgia, Olanda, Germania, Canada, SUA, nu este încă reglementată (cu excepția unor state din SUA). În România, este reglementată închirierea de automobile fără șofer, ceea ce permite în prezent activitatea de **ridesharing**, diferită de **covoiturage** (unde șoferul este și proprietarul automobilului). În mai multe state din UE operează astfel de companii (de ex. Uber, din SUA), iar Comisia Europeană examinează această problemă, recunoscând utilitatea și dezvoltarea acestui serviciu de transport de persoane (răspuns din 11 august 2014 la întrebări adresate de mai mulți membri ai Parlamentului European). În momentul în care ar exista o directivă UE, aceasta va trebui transpusă în dreptul național de către statele membre; în acest caz nu vom putea vorbi despre un transplant, ci de o **transpunere în dreptul intern** - **transposition into national law**.

Constatând că transplantul juridic este un procedeu la care se recurge tot mai des în prezent, doamna profesor Simina Tănăsescu pleda, într-o prelegere TEDxBucharest din 2014¹³ pe această temă, pentru moderație și creativitate în realizarea de transplanturi juridice, întărind importanța contextului.

Mariana Bara, Ana-Maria Georgescu
Serviciul Coordonare Traduceri

⁹ Conform John W. Cairns, *op.cit.*, p. 638.

¹⁰ Este adoptarea și asimilarea unei culturi străine, vezi <http://www.cnrtl.fr/definition/acculturation>.

¹¹ Emilian Ciongaru, *Judecarea în echitate - Transplant juridic în noul Cod de Procedură Civilă*, p. 90, http://www.utgjiu.ro/revista/jur/pdf/2014-04/06_Emilian%20CIONGARU.pdf.

¹² Vasile Pătulea, *Tratat de management juridic și jurisdicțional*, Editura IRDO, 2010, http://www.irdo.ro/file.php?fsiere_id=756&inline=;

¹³ <https://www.youtube.com/watch?v=chzE7LJl6Ww>

Redactor-șef: Oana Mocanu
Redactori: Mariana Bara, Mihai Sebe
Grafică & DTP: Monica Dumitrescu
Traduceri EN-RO/RO-EN: Ionela Haralambie, Bogdan Mureșan,
Eliza Vaș

* Textele publicate în acest Newsletter exprimă opinia autorilor și nu reprezintă poziția oficială a Institutului European din România.

ISSN 2065 - 457X

Pentru a primi viitoarele numere ale Newsletterului IER,
vă puteți abona accesând următorul link: www.ier.ro.

Institutul European din România

Bld. Regina Elisabeta nr. 7-9, RO - 030016, București, România

Tel: (+4021) 314 26 96/ 133 / Fax: (+4021) 314 26 66

Contact: newsletter@ier.ro

Web: www.ier.ro